

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף חינוך מיוחד

ח' שבט תשע"ה
28 ינואר 2015

לכבוד
מפקחי החינוך המיוחד
מנהלי המתי"אות
מומחי תחום אבחנות פסיכיאטריות במתי"א

שלום רב,

הנדון: עדכון העשייה בתחום תלמידים עם אבחנות פסיכיאטריות

תחום שילוב תלמידים עם הפרעות נפשיות / אבחנות פסיכיאטריות במוסדות החינוך הרגיל קיבל התייחסות מובחנת באגף לחינוך מיוחד, כאחת הלקויות המורכבות בשכיחות נמוכה. מונתה מפקחת ארצית ממונה על התחום, הגב' נירית גולוב וכן, מונו מדריכות ארציות בתחום, דר' לינדה וגנר וחגית ארי-עם, במטרה ללמוד את הצרכים, לפתח דרכי התמודדות, להבהיר ולהרחיב את המענה המקצועי לתלמידים לשילוב מיטבי ולקידומם במסגרות החינוך. על מנת להרחיב את מתן השירות ולהעמיק את משמעותו המקצועית בליווי מסגרות החינוך והתלמידים מונו במתי"אות מומחיות תחום אבחנות פסיכיאטריות. עבודת מומחיות התחום נמצאת בשלבי גיבוש ומבוססת על מפגשי עבודה קבועים בפורום ארצי בהם נדונים נושאים עקרוניים, נבחנים תהליכי ליווי מקצועיים וסוגיות מהשדה, נרכש ומצטבר ידע רחב הרלוונטי לתחום ולעבודת מומחית התחום בו וכן מגובשים דרכי עבודה ונהלים לקידום התחום.

המסמך המצורף מפרט את הנהלים המעודכנים בתחום שילוב תלמידים עם אבחנות פסיכיאטריות במסגרות החינוך הרגילות וכולל:

○ רשימת האבחנות הקבילות והפנייה לרופא המטפל:

לצורך קביעת רשימת האבחנות הקבילה ויצירת הקשר עם הרופא המטפל, התקיימה ועדת היגוי בהשתתפות נציגים מהאגודה הישראלית לפסיכיאטריה של הילד והמתבגר. בוועדה נערך דיון על האבחנות הדורשות תמיכת דיפרנציאלית וכן נדונה סוגית הקשר בין הפסיכיאטר לבין המסגרת החינוכית, מורכבות הקשר והיבטים של אתיקה ושמירה על זכויות הפרט.

תוצאות הוועדה מובאות במסמך זה – ברשימת האבחנות המעודכנת וכן בטופס הפנייה לרופא המטפל.

חשוב לציין כי, רשימת האבחנות הקבילות תתעדכן ותשתנה על פי הצרכים והנתונים שנאספים מן השטח ותוך שיח עם אנשי הפסיכיאטריה השותפים לעבודתנו.

מדינת ישראל משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף חינוך מיוחד

**תודות שלוחות ליו"ר האגודה הישראלית לפסיכיאטריה של הילד והמתבגר,
דר' שוש ארבל ולנציגי האגודה השותפים בוועדה, דר' נאטלה בן דניאל ודר' ערן
פיקהולץ.**

○ מחונן לבחינת רמת התפקוד וקביעת הזכאות לתמיכות מותאמות:

המחונן לבחינת רמת התפקוד של התלמיד, גובש כמסמך משותף של נהלים ודרכי העבודה המתבקשות בתחום. מחונן זה הינו מסמך מקצועי מרכזי בקביעת הזכאות, תוך מתן דגש על ההתערבות החינוכית-טיפולית וחיובתה בתהליך קבלת ההחלטות וכן בחינת האבחנות בגינן ניתן לדון באפשרות מתן תמיכה דיפרנציאלית מותאמת. המחונן מהווה כלי לאיסוף נתונים, בצוות רב מקצועי על תפקודו של התלמיד, זאת בנוסף למידע פדגוגי כתוב, הכרת התלמיד ותפקודו באופן בלתי אמצעי.

בניית המחונן המעודכן, התבססה על המחונן הקודם תוך הרחבה, פירוט והעמקה של תיאור התפקודים השונים, המהווים תמונת מצב של התלמיד ועשויים להוות קו בסיס להתערבות חינוכית-טיפולית. תהליך העבודה כלל היוועצות עם מומחי תחום אבחנות פסיכיאטריות מהמתי"אות השונות, השותפים בפורום ארצי המתקיים מזה כ- 3 שנים, מספר פעמים בשנה. תלמיד יהיה זכאי לקבלת תמיכה דיפרנציאלית במידה וקיים קושי תפקודי מהותי במסגרת החינוכית בה הוא לומד ואבחנתו קבילה על פי רשימת האבחנות שבמסמך.

האבחנה הקבילה היא תנאי סף לדיון בתמיכות דיפרנציאליות אך אין בה משום אישור להן.
מכאן **שלא** כל תלמיד עם אבחנה פסיכיאטרית יהיה זכאי לקבלת תמיכה זו.

ההערכה תפקודית של התלמיד היא לב ליבו של התהליך, היות ועשוי להיות פער רב ביכולת התפקודית של תלמידים שונים עם אותה האבחנה עצמה ובנוסף, הסתגלותו העתידית של התלמיד מבוססת על תפקודו וכוחותיו מאשר על האבחנה בלבד.

אנו מבקשים להדגיש את תפקידו המרכזי של מומחה התחום, בליווי המסגרת החינוכית, התלמיד והוריו, בחשיבה ובשיח מקצועי על אפקטיביות התמיכות המוצעות ורלוונטיות תמיכות אלו לתפקוד התלמיד, צרכיו וחזקותיו.

מדינת ישראל משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף חינוך מיוחד

○ תמיכה דיפרנציאלית:

התמיכה הדיפרנציאלית כוללת: ליווי והדרכה מוסדרת ואפקטיבית של מומחה התחום, שעות הוראה ו/או שעות טיפול ו/או תמיכה מסוג סייעת. במידה והוחלט על מתן זכאות לתלמיד, על פי תפקודו, לתמיכה דיפרנציאלית יש לערוך חשיבה מעמיקה איזו תמיכה מתוך "קשת התמיכות" רלוונטית עבורו, תתאים לצרכיו ותתמוך בתכניתו האישית של התלמיד. על הצוות הרב- מקצועי, כולל מומחית התחום, ההורים והתלמיד (במידה וניתן) להחליט על סוגי התמיכה האפקטיביים ביותר לתלמיד. לא תינתן תמיכה מסוג סייעת ללא הסדרת ליווי והדרכה שוטפים של מומחה תחום המתי"א ושעות הוראה ו/או טיפול. במידה והוחלט על מתן שעות הוראה ו/או טיפול בלבד, תלווה התמיכה גם היא הדרכה שוטפת של מומחה תחום המתי"א.

○ ועדת חריגים

ישנם תלמידים הזקוקים לתמיכה מורחבת בשל תפקודם הלקוי והמורכב, אך האבחנה הפסיכיאטרית שניתנה להם אינה נמצאת ברשימת האבחנות הקבילות. במקרה זה לא מתקיימים שני התנאים המאפשרים קבלת תמיכה רחבה דיפרנציאלית (תפקוד מורכב + אבחנה קבילה). עבור תלמידים אלו ניתן לפנות לוועדת חריגים, בהתאם לנהלים ולאחר היוועצות עם הצוות הרב-מקצועי והפיקוח. הנהלים של ועדת החריגים יפורסמו בהמשך על ידי ריית להב-גולדנר, רכזת ועדת חריגים ארצית באגף לחינוך מיוחד.

בברכה,

נרית גולוב

דר' לינדה וגנר וחגית ארי-עם

מפקחת ארצית

מדריכות ארציות בתחום אבחנות פסיכיאטריות

האגף לחינוך מיוחד

האגף לחינוך מיוחד

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף חינוך מיוחד

העתק: רחלי אברמזון, מנהלת האגף לחינוך מיוחד